

Obrazloženje Godišnjih nagrada Hrvatskog muzejskog društva za 2014. godinu

1. Kategorija za realiziranu izložbu

Izložba povodom obilježavanja 100. godišnjice početka Prvog svjetskog rata Gradskog muzeja Varaždin ***Narod u nevolji – Veliki rat na varaždinskom području*** bila je od 18. lipnja do 23. studenoga postavljena u Palači Herzer. Oblikovanje i vizualni identitet izložbe potpisuju Andrija Večenaj i Mihovil Vargović.

Autorica Spomenka Težak je kroz sedam tematskih cjelina: *Varaždinsko područje tijekom Velikog rata, Varaždinci u vojsci Austro-Ugarske Monarhije, Zbrinjavanje ranjenih i karitativno djelovanje, Sjećanja, Zarobljenici, Groblje I. svjetskog rata te Varaždinci na bojištima I. svjetskog rata*, prikazala kako su se ovdašnji stanovnici nosili s ratnim nedaćama, odnosno kako je izgledao život onih na prvim crtama bojišnice.

Povezanost izložbe s lokalnom sredinom još je više naglašena kroz odličnu suradnju sa zajednicom kada je preko medija upućen poziv za posudbu građe na koji se odazvalo dvadesetak obitelji i institucija, od kojih su neki po završetku izložbe darovali predmete Muzeju.

Izložba je uz 438 eksponata protkana i audiovizualnim materijalima: projekcijama fotografija s bojišta, antiratnim filmom o Velikom ratu i izuzetnim svjedočanstvima o zarobljeništvu ispričanima kroz 7 audiosnimaka.

Kao posebnu atrakciju ističemo rekonstrukciju desetometarskog rova kao i bolnice iz tog razdoblja te njihove olfaktivne dimenzije. Uz miris rova i bolnice tu je i miris lipe koja je cvala u vrijeme početka Velikog rata, a koja se kao simbol mira provlačila kroz cijelu izložbu.

S marketinškog aspekta osmišljeno je desetak funkcionalnih suvenira te je u suradnji s lokalnom turističkom agencijom organiziran i posebni tematski itinerar koji je uz razgledanje grada uključivao i posjet izložbi.

Uz redovita vodstva za 97 grupa osnovnih i srednjih škola iz Varaždinske i Međimurske županije odvijale su se i edukativne radionice za učenike nižih razreda osnovnih škola *Kako se živjelo u Varaždinu prije 100 godina*.

Za trajanja izložbe organizirano je 5 stručnih skupova namijenjenih profesorima i učiteljima srednjih i osnovnih škola s temama *Varaždinci na bojištima Prvog svjetskog*

rata, Gospodarski život grada u Vrijeme Velikog rata i Varaždinsko područje u Velikom ratu s ciljem razmjene iskustava i još jačeg povezivanja škola i Muzeja.

U sklopu izložbe održan je i znanstveni skup *Varaždin i sjeverozapadna Hrvatska u Velikom ratu 1914. – 1918.* s međunarodnim sudjelovanjem u suorganizaciji sa Zavodom za znanstveni rad HAZU u Varaždinu, u palači Herzer 3. i 4. srpnja 2014. godine.

Kao još jedan zanimljiv učinak koji je ova izložba imala na lokalnu sredinu ističemo interpretaciju varaždinskog ratnog spomenika. Kod arheološkog istraživanja prilikom obnove Franjevačkog trga tijekom 2008. godine pronađen je dio gornjeg dijela spomenika podignut u spomen na žrtve Prvog svjetskog rata s područja grada Varaždina i Županije. Spomenik je izradio arhitekt Artur Kaderžavek, a svečano je otkriven 11. prosinca 1915. godine na prostoru između Franjevačke crkve i Palače Herzer, gdje je stajao do postavljanja kipa Grgura Ninskog 1931. godine. Uoči otvorenja izložbe sačuvani dio spomenika ponovno je trajno postavljen u neposrednoj blizini nekadašnjeg mjesta, uz interpretaciju na tri jezika.

S obzirom na sve navedeno, u kategoriji za realiziranu izložbu u 2014. godini nagrada se dodjeljuje autorici **Spomenke Težak** za izložbu ***Narod u nevolji – Veliki rat na varaždinskom području*** uz čestitke Gradskom muzeju Varaždin na realizaciji izložbenog projekta. (predlagatelj: Društvo vodiča i pratitelja grada Varaždina)

2. Kategorija za realizirani stalni postav

Stalni postav „Plavetnilo. Raznolikost života u podmorju Kvarnera“ nudi potpuno nov doživljaj mora. Posjetitelji su ovdje aktivni istraživači, koji svoje iskustvo kreiraju prema vlastitim željama i interesima. Ulaskom u postav, oni uranjaju u Kvarnerski zaljev, dok se pojedini eksponati pojavljuju, odnosno osvjetljuju, tek kada to posjetitelji požele. Predmeti se pojavljuju goli u svojoj krhkoj ljepoti, dok je slojevita interpretacija dostupna kroz uporabu aplikacije, koju posjetitelji aktiviraju kada žele i za predmete za koje to žele, a količinu i tip informacija prilagođavaju vlastitim željama.

U postavu se čvrste strukture suprotstavljaju organskim oblicima živih bića i fluidnosti mora, znanstvene činjenice se nadopunjuju umjetničkim doživljajem mora, a more se može promatrati, dodirivati, mirisati, slušati i osjetiti na nov način. Prema svom životnom prostoru i ulozi koju imaju u ekosustavu sjevernog Jadrana, u postavu je prikazano oko 150 vrsta morskih organizama, među kojima su spužve, žarnjaci, puževi i školjkaši, rakovi, bodljikaši, ribe koštunjače, morski psi i raže.

Postav je realiziran je u sklopu projekta MUSEUMCULTOUR iz IPA programa jadranske prekogranične suradnje sredstvima Europske unije, Ministarstva kulture i Primorsko-goranske županije. Autori postava su Milvana Arko-Pijevac, Marin Kirinčić i Marcelo Kovačić, dok je dizajner postava i kreativni voditelj cijelog projekta bio Klaudio Cetina. U realizaciji postava sudjelovao je cijeli tim djelatnika Prirodoslovnog muzeja Rijeka, i upravo je suradnja svih profila muzejskih struka, timski rad i veliko osobno zalaganje djelatnika omogućilo da se, uz korištenje novih tehnoloških rješenja i eksperimentalni pristup posjetiteljima, postav „Plavetnilo“ uspješno realizira.

U kategoriji za realizirani stalni postav u 2014. godini nagrada se dodjeljuje Prirodoslovnom muzeju Rijeka za stalni postav **Plavetnilo – raznolikost života u podmorju Kvarnera**. (predlagatelj: Prirodoslovni muzej Rijeka)

3. Kategorija za realizirani izdavački projekt

Luka i Antun Sorkočević – diplomati i skladatelji reprezentativan je katalog koji na 350 stranica s preko 200 ilustracija u boji prati istoimenu izložbu Dubrovačkih muzeja iz 2014. godine. Urednica kataloga je ravnateljica Dubrovačkih muzeja Pavica Vilać. Nakladnik kataloga su Dubrovački muzeji, grafičko oblikovanje potpisuje studio *Flomaster*, a tiskan je u tiskari *Zelina* u nakladi od 1000 primjeraka pod pokroviteljstvom Grada Dubrovnika i uz potporu Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

Izložba koju katalog prati predstavlja život i djelo Luke i Antuna Sorkočevića, oca i sina, dubrovačkih plemića skladatelja i diplomata iz posljednjeg razdoblja Dubrovačke Republike. Pripadajući patricijskom sloju, obnašali su važne javne službe i istaknuli se u diplomatskim misijama: Luka kao vrstan diplomat koji je zastupao interese Dubrovačke Republike u pregovorima s Francuskom i kod Josipa II. u Beču, a Antun kao posljednji poslanik Dubrovačke Republike u Parizu i prvi gradonačelnik Dubrovnika u doba francuske uprave. Iako su se glazbom bavili amaterski i iz zabave, njihova glazbena ostavština zauzima istaknuto mjesto u povijesti dubrovačke i hrvatske glazbene kulture. Lukino stvaralaštvo dostiglo je respektabilnu razinu u hrvatskoj pretklasičnoj glazbi, te stoji uz bok stvaralaštvu onodobnih europskih ranoklasicističkih majstora, a Antunovo je stilski složenije, ali dosad nedovoljno istraženo, pa je u dubrovačkoj kolektivnoj memoriji ponajviše ostao zapamćen kao kao kontroverzni političar i diplomat u sutonu Republike. Pojavio se na samom kraju duge, uglavnom crkvene glazbene tradicije Dubrovačke Republike kao prvorazredni glazbenik, čije se stvaralaštvo napajalo na glazbenim stilovima i svjetovnom ukusu onodobne Evrope.

Sam katalog koncepcijski se podudara s tematskim cjelinama izložbe. Uz uvodnu riječ i odabranu literaturu, sadrži 16 poglavlja popraćenih sažetcima na engleskom jeziku i katalozima predmeta, koji uz izložke donose i ostalu relevantnu građu čija posudba nije mogla biti ostvarena.

Uz stručnjake iz Dubrovačkih muzeja: dr. sc. Vedranu Gjukić-Bender koja je obradila tematsku cijelinu *Doprinos roda Sorkočevića spomeničkoj baštini Dubrovnika* i mr. sc. Tonka Marunčića koji je obradio poglavlje *Dubrovnik u drugoj polovici 18. stoljeća – povijesni okvir i kulturno ozračje* autori tekstova u katalogu, kao i pojedinih tematskih cijelina bili su brojni vanjski suradnici, mahom ugledni hrvatski muzikolozi i povjesničari. Posebno se ističe doprinos prof. dr. sc. Vjere Kalinić koja potpisuje tematske cjeline *Život i glazbeničko djelovanje Luke Sorkočevića, Simfonije Luke i Antuna Sorkočevića, Komorne skladbe Luke i Antuna Sorkočevića i Zapisnici Luke Sorkočevića o skladateljima i glazbenom životu u Beču*.

Akademik Stanislav Tuksar autor je poglavlja *Glazbena kultura Dubrovačke Republike i Glazbena ostavština Luke i Antuna Sorkočevića*, akademkinja Koraljka Kos obradila je poglavlje *Luka Sorkočević u kontekstu hrvatske i europske glazbe 18. stoljeća*, akademik Zoran Juranić *Vokalne skladbe Luke i Antuna Sorkočevića*, dok akademik Nenad Vekarić potpisuje poglavlje *O rodu Sorkočevića*.

Tematsku cjelinu *Suradnja s Julijem Bajamontijem* obradila je dr. sc. Ivana Tomić Ferić, poglavlja *Luka Sorkočević u diplomatskoj službi i Antun Sorkočević- dubrovački političar, književnik i glazbenik* dr. sc. Vinicije B. Lupis, a *Bibliografiju radova o Luki i Antunu Sorkočeviću i Notna izdanja i diskografiju djela Luke i Antuna Sorkočevića* Vilena Vrbanić.

Izložbeni projekt posvećen ocu i sinu Sorkočević realiziran je u povodu 280. obljetnice rođenja Luke Sorkočevića, prvog hrvatskog simfoničara, sa zadaćom podizanja razine svijesti o veličini i važnosti Luke i Antuna Sorkočevića za Dubrovnik i Hrvatsku, što je popratni katalog u potpunosti i učinio.

S obzirom na sve navedeno, u kategoriji za realizirani izdavački projekt u 2014. godini nagrada se dodjeljuje urednici **Pavici Vilać** za katalog izložbe **Luka i Antun Sorkočević – diplomati i skladatelji** uz čestitke svim autorima. (Predlagatelj: Joško Belamarić, Centar Cvito Fisković, Institut za povijest umjetnosti)

4. Kategorija za provedenu restauraciju muzejske građe

Retrospektivna izložba Julija Knifera pod nazivom *Bez kompromisa*, održana u Muzeju suvremene umjetnosti (MSU) od 20. rujna do 6. prosinca 2014., bila je velik i zahtjevan projekt u koji je uloženo mnogo truda i sinergije svih muzejskih službi, no krajnji izgled izloženih slika, koje prije izložbe većinom nisu bile u prezentabilnom stanju, zasluga je Odjela zaštite građe i restauracije pod vodstvom Mirte Pavić, više konzervatorice-restauratorice MSU.

Detaljnijem istraživanju ove umjetničke građe Mirta Pavić posvetila se upisavši i završivši magistarski studij na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje u Ljubljani na temu *Konzerviranje i restauriranje suvremenih slika na primjeru odabranih djela Julija Knifera*. Retrospektivna izložba Julija Knifera stoga je bila izvrsna prilika da svoje znanje i vještinu primijeni u praksi na velikom broju slika i nekoliko objekata. Svjesna zahtjevnosti i složenosti konzervatorsko-restauratorskih postupaka, Mirta Pavić educirala je mlade suradnice Maju Vurušić, konzervatoricu-restauratoricu pripravnicu i Tesu Horvatiček, konzervatoricu-restauratoricu koje su kroz praktičan rad usvojile mnoga specifična znanja iz područja restauracije suvremenih slika.

Umjetnički radovi Julija Knifera iznimno su zahtjevni za restauriranje jer ne postoji standardna metodologija primjenjiva na sve njegove slike, pa čak i one rađene u istom mediju. U restauratorskom postupku one se ponašaju nepredvidljivo i reagiraju znatno brže od standardnih ulja na platnu. Premda zapravo nisu savršene, dojam koji ostavljaju na promatrača jest čistoća i beskonačnost, a posao je konzervatora-restauratora sačuvati upravo takav njihov izgled i poruku koju njime prenose.

Konzerviranje i restauriranje djela suvremene umjetnosti ne odnosi se samo na tehnologiju i fizičko poznavanje materijala, već je potrebno znati mnogo više od tehničkih podataka i kemijskih analiza. Umjetnički predmet potrebno je analizirati iz nekoliko aspekata: njegove unutarnje strukture, vanjskog izgleda, i ono najvažnije: u svjetlu umjetnikove namjere. Da bi se sačuvao Kniferov tehnološki i metodološki kompleksan umjetnički opus, neophodan je uvid u kontekst i umjetnikovu poruku. Dakle, konzervatorsko-restauratorski posao nije bio samo zaštititi fizičku strukturu, već i značenje Kniferova rada. Upravo to se u prošlosti pokazalo manjkavim jer su mnoge Kniferove slike ranije restaurirane bez sagledavanja svih aspekata rada, tj. bez interdisciplinarnog pristupa djelu, što je rezultiralo alteriranom pojavnošću njegovih Meandara. Mnogim je meandrima neodgovarajući restauratorski postupak oduzeo njihov izvorni i željeni izgled. Restauriranje je zapravo fizičko zadiranje u strukturu umjetnine i zato je najvažnije da se izvodi krajnje stručno, jer neodgovarajući restauratorski postupak može nanijeti više štete od bilo kojih drugačije nastalih oštećenja. Slike koje su pristigle u muzej s raznih strana svijeta imale su različita oštećenja koja u većini slučajeva nisu

tretirana upravo zbog kompleksnosti zahvata. Budući da je riječ o monokromima, svaka i najmanja mrlja ili deformacija ometaju percepciju, a opet, restauracija ne smije učiniti da slike izgledaju kao da su nastale jučer i oduzeti im dataciju.

Tijekom retrospektivne izložbe Julija Knifera Muzej i Odjel zaštite građe posjetili su gosti iz *Getty Conservation Institutea*, dr. sc. Tom Learner, konzervator-znanstvenik, voditelj odjela za istraživanje suvremene umjetnosti i dr. sc. Rachel Rivenc, konzervatorica i koordinatorica ICOM-CC radne grupe *Modern materials and contemporary art*, a konzervatorsko-restauratorski rad na Kniferovim djelima posebno je pobudio njihov veliki interes te donio ponude za suradnju.

Mirta Pavić promicala je i predstavljala konzervatorsko-restauratorske djelatnosti javnosti putem raznih edukativnih programa namijenjenih stručnoj i široj javnosti. Tako je na izložbi prikazivan kratki dokumentarni film o konzervatorsko-restauratorskim radovima naziva *Pogled kroz meandar* autorice Mirte Pavić, snimljen tijekom procesa rada na umjetničkim djelima, koji je naišao na velik interes publike. Hrvatska televizija zatražila je ovaj film za emitiranje, a na zahtjev primjerak filma dostavljen je u *Getty Conservation Institute*. Na ovaj način, kroz praktičan rad koji se događa „iza scene“, uspješno je promoviran veliki umjetnik, ali i konzervatorsko-restauratorska djelatnost koja nudi mnoštvo zanimljivih informacija o kojima publika želi znati više. Naglašavamo kako će izvedena istraživanja i postignuti rezultati biti objavljeni u stručnoj knjizi Mirte Pavić *Konzerviranje i restauriranje Anti-slike*, prvom izdanju o konzervaciji i restauraciji djela suvremene umjetnosti u Hrvatskoj, a koja će osim smjernica rada na primjeru Kniferovih djela biti literatura za studente odsjeka konzervacije i restauracije hrvatskih sveučilišta.

S obzirom na sve navedeno, u kategoriji za provedenu restauraciju muzejske građe nagrada se dodjeljuje konzervatorici-restauratorici **Mirti Pavić** za restauraciju umjetničkih radova **Julija Knifera** kao pripremu za retrospektivnu izložbu *Bez kompromisa*. (predlagatelj: Stručno vijeće Muzeja suvremene umjetnosti)

5. 5. a Kategorija za provedeni istraživački rad koji je rezultirao izložbom

Izložba *Špicije / L'Uspešio – Spomeni na Morsko lječilište u Rovinju / Ricordance dell'Ospizio Marino a Rovigno 1888 – 1947* autorica Katarine Marić i Tatjane Ujčić postavljena je u Zavičajnom muzeju Rovinja od studenoga 2013. do prosinca 2014. Godine, kada ju je posjetilo 20.000 posjetitelja.

Uz socijalne i zdravstvene prilike u Austro–Ugarskoj Monarhiji na prijelazu 19. u 20. stoljeće izložbom su prikazani poticaji i razlozi otvaranja Morskog lječilišta u Rovinju te

njegova izgradnja i razvoj, kao i financiranje njegova rada. Izložba je dala pregled bolesti koje su liječene te medicinske metode i tehnologije toga doba, uz svakodnevni život medicinskog osoblja kao i djece koja su u Rovinj stizali iz svih krajeva Austro-Ugarske i šire – iz Palestine i Afrike. Posebna cjelina posvećena je pojedinačnim sudbinama nekih od malih pacijenata, a izvorni filmski materijal iz 1930-ih posjetitelje je poveo u vrijeme u kojem se živjelo i bolovalo drugim ritmom.

Izložbu prati i nadopunjuje izložbeni katalog gdje je uz tekstove Katarine Marić i Tajane Ujčić poglavlja o bolestima i liječenju priredio dr. med. Oleg Nikolić, o zgradama i parku Christian Gallo, dok je Giovanni Paoletti prenio troškove izgradnje, liječenja i plaća bolničkog osoblja u današnje vrijednosti iskazane u eurima. U publikaciji je prikazana sva građa koja se nalazila na izložbi kao i dio fotodokumentacije sačinjene tijekom istraživanja. Publikaciju je oblikovao Mauricio Ferlin, koji je i autor grafičkog dijela postava izložbe.

Istraživački rad Katarina Marić i Tatjana Ujčić započele su 2010. te su obavljena istraživanja u Državnom arhivu u Pazinu, Državnom arhivu u Rijeci, Državnom arhivu u Trstu, Arhivu grada Beča i Bečke pokrajine, Povijesnoj knjižnici Grada Beča, Muzeju grada Beča, Austrijskoj nacionalnoj knjižnici, Knjižnici sveučilišta „Juraj Dobrila“ u Puli, Povijesnom muzeju Istre i Centru za povijesna istraživanja u Rovinju te u Arhivu Gabrielle Zadro Scerbanenko u Švicarskoj. Najplodniji dio istraživanja obavljen je u objektima Bolnice za ortopediju i rehabilitaciju „Prim. dr. Martin Horvat“, pravnom sljedniku Morskog lječilišta, gdje je pronađena vrijedna kulturna baština koja je uključivala muzejsku, bibliotečnu i arhivsku građu. Posebno vrijednim pokazale su se fascinantne fotografije djece – malih pacijenata s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Sva je građa očišćena, a veći dio je konzerviran i restauriran. Tijekom istraživanja projekt se profilirao u međumuzejsku suradnju Zavičajnog muzeja grada Rovinja i Povijesnog i pomorskog muzeja Istre a istraživačkom timu se 2013. priključuju dr. med. Oleg Nikolić iz Bolnice „Prim. dr. Martin Horvat“, Christian Gallo iz Hrvatskih šuma, talijanski numizmatičar Giovanni Paoletti, a tijekom 2014. Andreas Weigl iz Arhiva Grada Beča i Bečke pokrajine.

Ovim istraživačkim projektom približila se lokalnoj zajednici u Rovinju, ali i širem istarskom području bogata povijest bolnice, prikupljena je, valorizirana i sačuvana građa koja se nalazila u kompleksu bolnice i kojoj je prijetilo uništenje. Prikazane su zdravstvene neprilike toga doba i kako se tadašnje društvo s njima nosilo kada je u pitanju najranjiviji dio stanovništva, odnosno djeca, te se podsjetilo da je tuberkuloza danas u zemljama u razvoju, od zaraznih bolesti, drugi uzročnik smrti u svijetu. Potaknuta je suradnja baštinskih ustanova i ustanova iz zdravstva u cilju očuvanja

baštine kao i donacija muzejske građe vezane uz rovinjsku bolnicu, a koja se sačuvala u domovima *Rovinj*ža.

Istaknula se povijesna veza između grada Beča i jadranske obale s posebnim osvrtom na Rovinj, koja traje i danas, te je u izložbenom prostoru Arhiva Grada Beča i Bečke pokrajine izložba gostovala od ožujka do kolovoza 2015. godine s nazivom *Spomeni na morsko lječilište Grada Beča u Rovinju / Erinnerungen an den das Seehospiz der Stadt Wien in Rovinj*. Budući da su muzejske i arhivske ustanove Grada Beča, koji je bio vlasnik Morskog lječilišta od 1906. do 1947., smatrale izgubljenim većinu materijalnih dokaza, ova je izložba aktualizirala činjenicu da se jedino međunarodnom suradnjom različitih ustanova može čuvati i prezentirati zajednička europska baština.

U suradnji s austrijskim partnerima u sljedeće dvije godine planira se digitalizirati i javno učiniti dostupnim protokole pacijenata od 1889. do 1947. godine kao i rendgenske snimke i ostale fotografije snimljene u medicinske svrhe iz tog razdoblja.

S obzirom na sve navedeno, u kategoriji za provedeni istraživački rad koji je rezultirao izložbom u 2014. godini nagrada se dodjeljuje autoricama **Katarini Marić** (Povijesni i prirodoslovni muzej Istre) i **Tajani Ujčić** (Zavičajni muzej grada Rovinja) za istraživački rad koji je rezultirao izložbom ***Špicije / L'Uspeisio – Spomeni na Morsko lječilište u Rovinju / Ricordance dell'Ospizio Marino a Rovigno 1888 – 1947.*** (predlagatelj: Maria Črnac Rocco, voditeljica odsjeka za lokalnu samoupravu, informiranje i međunarodnu suradnju, Grad Rovinj)

5.b Kategorija za provedeni istraživački rad koji je rezultirao stručnom publikacijom

Monografija *Olovne tesere iz Siscije / Les plombs inscrits de Siscia* rezultat je doktorske disertacije dr. sc. Ivana Radmana Livaje, koja je obranjena 2010. godine na *Ecole Pratique des Hautes Etudes* u Parizu (Francuska), a koja je za potrebe monografije proširena te dorađena. Monografija je objavljena 2014. godine u ediciji *Musei Archaeologici Zagrabiensis Catalogi et Monographiae*, koju izdaje Arheološki muzej u Zagrebu, za nakladnika i urednica Jacqueline Balen. Recenzenti su dr. sc. Alka Domić Kunić i dr. sc. Branka Migotti.

Tesere su olovne pločice pravokutnog oblika s natpisom, točnije etikete kojima se označavala trgovačka roba. Uobičajeno je da se na jednoj strani etikete nalaze urezana imena kupaca, dok se na drugoj nalaze podatci o robi ili uslugama. Natpisi su najčešće

pisani kraticama, obiluju primjerima pučkog latiniteta kao i pravopisnih te gramatičkih grešaka.

Sve obrađene tesere, ukupno njih 1123 komada, potječu iz Siska, a nalaze se u fundusu Antičkog odjela Arheološkog muzeja u Zagrebu, gdje su dospjele nakon jaružanja rijeke Kupe u godinama prije izbijanja Prvog svjetskog rata. Sve tesere su za potrebe ovog rada restaurirane i konzervirane, napravljena je revizija zbirke, pregledana arhiva, na svakoj pločici obnovljena je inventarna signatura, te su unesene nove spoznaje u inventarnu knjigu, svaki predmet je fotografiran i nacrtan obostrano. Podatci o svim predmetima uneseni su u elektronsku bazu podataka kao gotove kataloške jedinice. Uz sve gore navedeno, radilo se na transkripciji natpisa, sistematizaciji i kategorizaciji te interpretaciji natpisa.

Taj posao trajao je 5 godina, a rezultat višegodišnjeg rada tiskan je dvojezično (hrvatski i francuski) u 2 sveska na ukupno 640 stranica. Prvi svezak sadrži 306 stranica, tri glavne cjeline te više od deset poglavlja. Uz samu obradu natpisa na tesarama težinu ovom djelu pruža širi pogled autora na rimski svijet i društvo kroz prizmu tih natpisa. Autor se, naime, osvrće na rimski grad Sisciju i njegovu povijest, trgovačku i proizvodnu djelatnost, zatim profesionalni, društveni i građanski status više stotina osoba spomenutih na tesarama. Drugi svezak je posvećen kataloškoj obradi tesera.

Kako same olovne pločice nisu dovoljno atraktivne kao izložbeni predmeti, već samo kao popratni predmeti uz pojedine izložbe, ovaj način – objava muzejskog materijala u monografiji s katalogom i 2246 crteža – zadovoljio je sve muzejske aspekte obrade i uvida u građu, koja nikada nije bila izložena ili objavljena, osim sporadičnih sumarnih osvrtu u nekoliko publikacija. Napominjemo da je zbirka tesera Arheološkog muzeja u Zagrebu jedinstvena po količini predmeta jer brojem višestruko nadmašuje ostale poznate kolekcije tog tipa u Europi.

Cilj monografije je predstaviti stručnjacima i široj javnosti vizualno prilično neatraktivne predmete koji znanstveno i arheološki čine izuzetno važan izvor podataka o trgovini, obrtu i proizvodnji, ali i životnoj svakodnevici rimskog razdoblja.

Doprinos muzejskoj struci, uz potpunu obradu jedne zbirke i omogućavanje njene dostupnosti široj javnosti, ogleda se i u još jednom segmentu koji se neposredno nadovezuje na ovu monografiju. Naime, elektronski korpus, izrađen u sklopu međunarodnog projekta *Tesserarum Sisciae Sylloge*, bit će svima dostupan *online*. Čitateljima i publici, osim cjelovitog znanstvenog aparata zbirke i kataloga, bit će na raspolaganju i kompletan fotografski arhiv zbirke kao i *Reflectance Transformation Imaging* (RTI) nadogradnja koja će omogućiti 3D prikaz tesera.

Zbog sveg navedenoga u kategoriji za provedeni istraživački rad koji je rezultirao stručnom publikacijom u 2014. godini nagrada se dodjeljuje **Ivanu Radmanu Livaji** za istraživački rad koji je rezultirao dvojezičnom monografijom u 2 sveska ***Olovne tesere iz Siscije / Les plombs inscrits de Siscia***. (predlagatelj: Stručno vijeće Arheološkog muzeja u Zagrebu)

6. Kategorija za realizirani dokumentacijsko-informacijski program

Partage Plus je međunarodni projekt digitalizacije europske secesijske baštine i postavljanje digitaliziranih zapisa na *Europeanu*, vodeću europsku platformu na području kulture. Glavni koordinatorski projekt bio je britanski *Collections Trust*, a sudjelovalo je 25 partnera iz 17 europskih zemalja. Trajanje projekta bilo je od 1. ožujka 2012. do 30. travnja 2014. Godine, a doprinos projekta je 75.000 zapisa uključujući 2.000 3D modela.

Projekt je dobio sredstva EU *Programa podrške politikama za primjenu informacijskih i komunikacijskih tehnologija* (ICT PSP) kao dijela okvirnog programa za konkurentnost i inovativnost (CIP). Sudjelovanje Muzeja za umjetnost i obrt u projektu financijski su podržali Ministarstvo kulture Republike Hrvatske i Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba.

Muzej za umjetnost i obrt bio je vodeći partner za područje Hrvatske koji je prikupio 5.176 zapisa (176 zapisa više od ugovorenog broja) s područja primijenjene umjetnosti, slikarstva, skulpture, grafike, arhitekture i fotografije. Digitalizirani su predmeti iz Muzeja za umjetnost i obrt i iz 64 partnerske ustanove, uključujući i pojedince s područja Hrvatske s ciljem predstavljanja cjelovitije slike secesije u Hrvatskoj na međunarodnoj razini.

Digitalizacija, pored snimanja trodimenzionalne građe i skeniranja dvodimenzionalne građe, uključuje i izradu detaljnih opisa predmeta (metapodataka) što olakšava pretraživanje kolekcije. Povezivanjem podatkovnih resursa, koherentnom organizacijom podataka, ujednačenom nomenklaturom i korištenjem standarda može se doći do vrijednih spoznaja. Projekt je omogućio da resursi raznih zemalja budu lako pretraživi na hrvatskom jeziku, i obrnuto, globalnu višejezičnu prisutnost nacionalnim resursima.

Tijekom trajanja projekta 25 europskih partnera razvijali su i kontrolirali višejezični vokabular, gdje je Muzej za umjetnost i obrt najviše pridonio građenju *Partage Plus* vokabulara predloživši 193 od ukupno 645 termina za tip predmeta, materijale i tehnike, 125 od ukupno 2.727 autora, 213 od ukupno 1.020 autorskih radionica. Ovaj vokabular može poslužiti kao osnova za izradu nacionalnog tezaurusa pojmova umjetnosti i arhitekture. *Partage Plus* vokabular uključen je i na *Terminology Management Platform*

koja se razvija u okviru EU projekta *Athena Plus* (u kojem MUO također sudjeluje). Cilj projekta *Partage Plus* bio je i omogućiti pretraživanje predmeta svih partnera na njihovim jezicima, a to su: bugarski, češki, hrvatski, engleski, finski, francuski, katalonski, litvanski, mađarski, nizozemski, norveški, njemački, poljski, portugalski, slovenski, slovački, španjolski, švedski i talijanski.

Na temelju primijenjenih standarda digitalizacije, obrade metapodataka, kontrolirane terminologije povezane na vodeće svjetske tezauruse (VIAF, TGN, AAT, ULAN), agregiranja i isporuke zapisa po EDM standardu stvorene su pretpostavke za daljnji sustavni rad na digitalizaciji hrvatske baštine i njezinoj prezentaciji na europskim mrežnim portalima.

S 5.176 novih zapisa nastalih kao rezultat projekta *Partage plus* udvostručena je količina hrvatske kulturne baštine dostupne na *Europeani*. Bitno je naglasiti kako su objavljeni zapisi o umjetninama koje se nalaze u manjim muzejima, čija je građa uglavnom nepoznata i nedostupna ne samo na europskoj, nego i na nacionalnoj razini.

S obzirom na sve navedeno, u kategoriji za realizirani dokumentacijsko-informacijski program u 2014. godini nagrada se dodjeljuje **stručnom timu Muzeja za umjetnost i obrt** u sastavu: Miroslav Gašparović, Vesna Lovrić Plantić, Zoran Svrtan, Dunja Nekić, Iva Meštrović, Petra Milovac i Zrinka Marković za projekt ***Partage plus – Digitizing Art Nouveau for Europeana***. (predlagatelj: Muzej za umjetnost i obrt)

7. Kategorija za realizirani pedagoško-edukacijski program

Turistički bonton je projekt koji uvodi nove tehnologije i postavlja djecu u središte kritičkog i individualnog mišljenja te ih se poziva na slobodno izražavanje stava. Ideja je bila da se na duhovit način otvori prostor dijaloga unutar teme turizma djeci: poziva ih se na razmišljanje i osvješčuje da su i oni dionici turističkog života, bilo kao putnici ili domaćini. Osobit je i osvrt na djecu koja žive u turističkim mjestima izložena „teroru turizma“ koji diktira način života lokalnoj zajednici i dijeli godinu na sezonu i mrtvo doba izvan sezone te mijenja ulogu kulture i podređuje je zahtjevima turizma. Vrlo je važan trenutak u kojem se prikazuje kontroverzno ponašanje, a da se pri tome ne podučava niti docira, što pozicionira muzej kao mjesto novog iskustva. Projekt je namijenjen djeci od osam do trinaest godina, ali je zanimljiv i starijima zbog inovativnosti i neočekivanog sadržaja.

Turistički bonton sastoji se od 3 segmenta: interaktivne računalne prostorne instalacije, teksta *Tipovi turista i tipovi domaćina* i videozapisa *Turistkinja krade figuricu*.

Za interaktivnu instalaciju korišten je *Microsoftov* uređaj *Kinect* koji svojim senzorima i kamerom prati i prepoznaje pokrete igrača te igrač svojim pokretima upravlja računalom. Tijelo igrača snimljeno kamerom pojavljuje se na projekcijskom zidu s montiranom ilustriranom glavom. Igrači pomoću dlanova biraju jedan od četiri ponuđena odgovora na pitanja iz turističkog bontona. Takav pristup koristi istovremeno virtualni i stvarni prostor te se igrači moraju gibati cijelim tijelom kako bi igrali igru, a to ih potiče da uče na zabavan i zdrav način.

Tekst *Tipovi turista i tipovi domaćina* pokazuje naličje turizma, onu stranu za koju se i turisti i domaćini, prešutnim sporazumom, prave da ne postoji: nepristojni turisti, neprikladan smještaj, pogrešna očekivanja, nesporedumi... Ovaj projekt dopušta govoriti i o toj strani turizma jer je zanimljiva i istinita. Tekst je napisan s ironičnim odmakom prema tipičnim situacijama u kojima prepoznajemo i turiste i domaćine, a djeci je postavljeno nekoliko pitanja na zidu-ploči te su pozvani sudjelovati dopisivanjem svojih odgovora na zid.

Videozapis *Turistkinja krade figuricu* je petominutni zapis nastao od dijelova snimke nadzorne kamere tijekom kojega se jasno vidi kako posjetiteljica Hrvatskog muzeja turizma krade figuru, rad kiparice Vesne Barbieri. Uklapanje ovog autentičnog video-dokumenta u projekt *Turističkog bontona* znači prelazak iz sfere teorije u sferu prakse, iz „pričanja o nečemu“ u „pokazivanje“. Reakcije djece u pravilu su katarzične: djeca su uzbuđena i traže pravdu. Priča ima sretan završetak jer je počiniteljica uhvaćena, a figurica vraćena.

Turistički bonton je projekt koji poziva djecu na slobodno izražavanje stava, koristi nove tehnologije na zabavan način, a autentični materijal izaziva emocionalnu reakciju. Ovi elementi daju upečatljivost projektu, djeca su uzbuđena, angažirana i sama donose svoje zaključke, a takva reakcija je upravo ono što suvremena muzeologija traži. Ovaj projekt je jedan od elemenata koji je Muzej hrvatskog turizma učinio prepoznatljivim.

Autori projekta su Katarina Mažuran Jurešić (ideja, tekst i realizacija), Bob Živković (ilustracije), Marko Rašić i Vedrana Vrabec (oblikovanje igre i postav), Vedran Kolac (programiranje i razvoj igre).

S obzirom na sve navedeno, u kategoriji za realizirani pedagoško-edukacijski program u 2014. godini nagrada se dodjeljuje autorice **Katarini Mažuran Jurešić** za pedagoško – edukacijski projekt ***Turistički bonton***. (predlagatelj: Hrvatski muzej turizma))

8. Kategorija za marketinško–propagandni program

U kategoriji marketinško–propagandnog programa Ocjenjivački sud nije dodijelio nagradu.

9. Kategorija za međumuzejsku suradnju

Arheološki muzej u Zagrebu sudjeluje, kao jedan od tri partnera, u europskom projektu *Arheologija i kulture željeznog doba u Europi, ArCafe –, Archéologie et Cultures de l'Âge du Fer en Europe (ArCafe – 536542.)*. Projekt je financiran od strane Europske unije, u sklopu programa *Culture 2007-2013*, kojem je cilj približiti arheološku baštinu europskog željeznog doba širokoj publici i u kojemu sudjeluju Hrvatska, Španjolska i Francuska.

Arheološki muzej u Zagrebu, odnosno viša kustosica Lidija Bakarić, voditeljica Japodske zbirke, pripremila je veliku izložbu o Japodima koja je gostovala u dva europska grada. Izložba je predstavljena u *Site archéologique Lattara - Musée Henri Prades*, Montpellier – Lattes, Francuska, u vremenu od 14. ožujka do 8. rujna 2014. godine pod nazivom ***Les lapodes, peuple méconnu. Collections du musée archéologique de Zagreb*** i u *Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona, Moastir de Sant ere de Galligants*, Girona – Barcelona, Španjolska, u periodu od 3. listopada 2014. do 1. ožujka 2015. godine pod nazivom ***Els lapodes un poble desconegut. Col·leccions del Museu Arqueològic de Zagreb***.

Izložba je doživjela veliku popularnost u obje zemlje, u Francuskoj ju je posjetilo 10.114, a u Kataloniji 6.980 posjetitelja. Uz izložbu su organizirana dodatna predstavljanja i predavanja, oglašena je u brojnim francuskim i katalonskim dnevnim kao i tjednim glasilima, te je u obje zemlje stavljena u program lokalne turističke zajednice.

Izložba upoznaje posjetitelje s Japodima, smješta ih u prostorni i vremenski kontekst te prikazuje elemente svakodnevnog života, duhovnosti i smrti kao i nestanak japodske kulture rimskim osvajanjem. Na izložbi je pokazan presjek njihove osebujne materijalne ostavštine s osobitim naglaskom na nakit i dijelove njihovih nošnji. Umjetnički izričaj Japoda, a po svemu sudeći i duhovnost, odražavaju jedan poseban svijet, pri tome treba spomenuti za Japode nezaobilazni magični materijal jantar, koji je uvezen s Baltika i obrađivan na japodskom teritoriju. U izložbu su uklopljeni i numizmatički nalazi s tog područja, kao dio japodskog života i smrti. Iako Japodi nisu upotrebljavali novac u današnjem smislu, on je ipak cirkulirao tim prostorima kao materijalna vrijednost.

Dodatnu vrijednost izložbi daju i dva animirana filma – radovi polaznika Osnovne škole Šestine u Zagrebu na temu Japoda kao i videoigre posebno osmišljene za ovu prigodu na temu Japoda i arheologije. Spoj materijalne ostavštine Japoda s

numizmatičkim nalazima njihovog prostora te animirani filmovi i videoigre dali su izložbi novu dimenziju.

Izložba je popraćena katalogom na 200 stranica koji osim arheoloških i povijesnih tekstova o Japodima sadrži i kataloške jedinice svih 217 predmeta te je popraćen mnogobrojnim fotografijama. Katalog je dvojezičan, francuski i katalonski, i time je postao dostupan široj europskoj javnosti pa je kao takav već citiran u pojedinim stručnim člancima, naime, do sada su tekstovi o Japodima objavljivani pretežno na hrvatskom i engleskom jeziku.

Lidija Bakarić autorica je koncepcije izložbe i kataloga te većine tekstova u katalogu kao i kataloških jedinica. Ovom izložbom prikazala je široj europskoj publici tu, izvan uskih stručnih krugova, slabije poznatu kulturnu i etničku skupinu čije kulturno bogatstvo nedvojbeno zaslužuje pažnju. Izlaganje ove izložbe u dvije europske zemlje s popratnim katalogom bila je idealna prigoda, kako za buđenje svijesti o tim nekadašnjima stanovnicima naših prostora tako i za promociju naše zemlje, a posebice onih krajeva, poput Like, ogulinskog kraja i Korduna, čije se ljepote i baština manje ističu u ustaljenoj turističkoj ponudi. Autorica je ovom izložbom prikazala jedan segment naše bogate arheološke baštine te ju je približila znanstvenoj i široj publici, istovremeno približavajući Europi našu cjelokupnu kulturnu baštinu kao i Hrvatsku u cjelini.

S obzirom na sve navedeno, u kategoriji za međumuzejsku suradnju u 2014. godini nagrada se dodjeljuje **Lidiji Bakarić**, autorici izložbe i **Arheološkom muzeju u Zagrebu** za međumuzejsku suradnju s izložbenim projektom *Japodi, nedovoljno poznat narod* koji je bio realiziran u Španjolskoj i Francuskoj, uz čestitke svim sudionicima ovog projekta.
(predlagatelj: Stručno vijeće Arheološkog muzeja u Zagrebu)